

CRITERIS PER A LA PLANIFICACIÓ I GESTIÓ DEL TERRITORI DE CATALUNYA.

El nou Estatut defineix les relacions de Catalunya amb l'Estat pels propers anys, i, desitgem, una major capacitat d'autogovern i de **construcció nacional**.

Això no impedeix una visió a més llarg termini així com **geogràficament de més gran abast**. Cal planificar un horitzó complementari de futur, **engrescador, a través de l'estructuració del territori i de les seves infraestructures**, lligat amb les regions amb les que han existit els **vincles històrics més forts i harmònics** (culturals, comercials i polítics), com **València**, les **Illes**, la **Catalunya nord** i **Occitània**, així com **Europa** en general (Països catalans, Euroregió Pirineus-Mediterrània). Cal saber aprofitar la **conjuntura europea i de globalització mundial** en benefici propi.

El territori* és un **complex sistema d'elements de naturalesa molt diferent i molts d'ells intangibles, amb les fortes interrelacions** que existeixen entre tots ells, però que no sempre son perceptibles ni fàcilment representables. S'entén doncs el perquè dels freqüents problemes que comporta el territori, més encara quan es trivialitza, no tractant-lo adequadament, sense perspectives globals ni metodologies d'anàlisi i gestió adients.

* Superfície terrestre circumscrita a alguna jurisdicció/ administració política (mundial, estatal, federal, comarcal, local).

A la vegada, el territori és difícilment delimitable perquè d'una banda llinda amb d'altres territoris amb els que té establertes inevitablement relacions culturals, comercials i polítiques, i per l'altre perquè dia a dia, en la societat moderna, el concepte de circumscripció perd la seva rigidesa. En conseqüència, el territori s'ha de plantejar també **amb la perspectiva de tots els altres territoris veïns**.

Per tot això, cal:

- aportar el **marc bàsic dels criteris*** i les **metodologies**** necessàries per a **anticipar i afrontar els problemes** d'àmbit global que apareixen **reiteradament i sense que els relacionem entre ells**. És a dir, sense saber que tenen unes **causes comunes** i que en conseqüència tindrien solució.

* Un **criteri** és un coneixement de referència, simple i genèric, d'aplicació útil i sàvia a un determinat conjunt de decisions i/o judicis. És, doncs, una metadada.

** Una **metodologia** és una descripció detallada de la manera com s'ha de realitzar, **correctament**, un procés específic.

- **omplir de continguts concrets i avaluables**, una **proposta de futur de país, dins l'àmbit europeu** i mundial, que afavoreixi en la població la **voluntat de fer un país**. Calen uns reptes (els dits "elements inercials positius") amb efectes permanents i globals, anàlegs als que van produir, més localment i temporalment, la preparació dels JJOO del 1992. Cal definir la **orientació política i econòmica** de la Catalunya del futur.

En el segle XIX no hi havia Generalitat ni Estatut, però la "dreta política" va saber **vertebrar el país amb infraestructures i indústries**, fent a Catalunya el motor de l'Estat i una de les regions europees capdavanteres. ¿Què ens impedeix fer avui el mateix? Només cal voluntat i intel·ligència col·lectiva*.

* Integració i aprofitament dels coneixements i de les expertituds dels individus, per a ús i benefici de la societat.

Els empresaris, la dita "dreta política", és bàsica avui –com ahir– per a construir la Catalunya del futur. Però, **sobretot, ens cal un empresariat industrial i financer seriós i eficient que gaudeixi de fer coses ben fetes i amb futur, encara que calgui anar més a poc a poc, un empresariat que entengui que la qualitat, el consens i la vinculació en l'obra pública no representen cap limitació en el volum dels recursos generals invertits i generats, ans al contrari. Els recursos hi son, i a la llarga encara podrem fer més coses si les fem bé.**

¿QUÈ? ¿PER QUÈ?

La voluntat de canvi de l'actual Govern de la Generalitat no s'ha traduït en canvi real pel que fa a l'Obra pública (Bracons, Carmel, Bescanó, AVE, ...) per manca de canvi en les metodologies d'actuació del DPTiOP i GISA, i sobretot per no actuar en determinats elements inercials fortament arrelats a la cultura institucional. **Cal un canvi real de cultura política.**

Hem de ser capaços de **definir el nostre propi futur**, evitant que els problemes, de població, de degradació, de congestió, de desigualtat, ens apareguin reiteradament, inesperadament i inevitablement.

No pot haver-hi participació de la població (la desitjada "democràcia participativa" d'altres regions més avançades) si no es poden **anticipar els efectes de les diferents opcions polítiques a escollir.**

¿Catalunya com Suïssa, com les zones alpines, com Holanda, com els Països nòrdics, ...?, en definitiva, com qualsevol país que sap **determinar el seu propi futur, de qualitat i d'equitat.**

¿Com acabar amb la **resignació**, la **submissió**, la **indiferència** i el **desistiment** de la població, front les frustracions de la dinàmica política i social? ¿Com deixar de banda el "model" espanyol (**improvització, manca de planificació, imposició, corrupció, ...**)?

No podem seguir llençant els recursos públics i menys per a destrossar el país. Errors que ens afecten en forma de progressiva degradació del territori, dels dèficits i ineficiència de les infraestructures (les congestions, els ferrocarrils de "rodalies", l'AVE, els Aeroports, la Plaça de les Glòries, ...), més encara pels continus nyaps que creen frustració col·lectiva (la fragilitat i/o ràpid envelliment de les infraestructures amb el pas del temps, els continus accidents territorials, ..., el túnel del Carmel i altres casos de túnels, la tercera pista del Prat,..., per citar-ne uns pocs).

¿COM? METODOLOGIA

Cal **analitzar i prendre en consideració els errors** per a què no n'aparegui ni un més. Fins i tot cal tenir en compte i aprendre d'errors no propis com el del transvasament de l'Ebre i/o l'advertiment de la UE a l'urbanisme valencià.

Cal tractar el territori com un sistema, el "**Sistema territorial**", **determinant** tot els seus elements i interaccions. Cal **aportar les perspectives per a la seva comprensió** –globalitat, integració– i les **metodologies** –estudis científics interdisciplinaris seriosos– pel seu tractament. Cal facilitar les eines per a que aquesta complexitat pugui **representar-se i entendre's** fàcilment –indicadors, modelització, simulació– sense caure en trivialitzacions ni en banalitzacions.

Això és possible

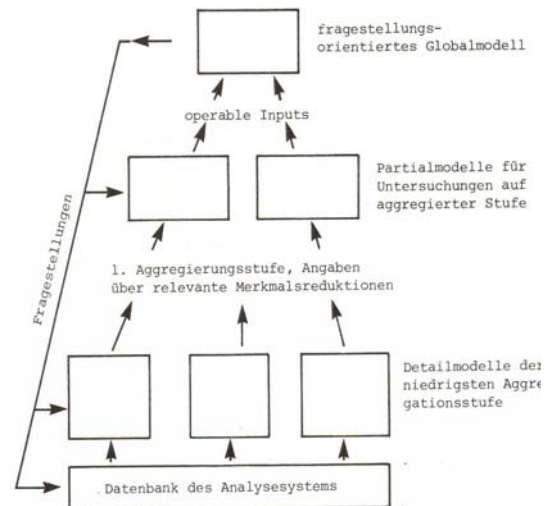
- pel **continu** avenç dels mètodes científics i tecnològics,
- perquè des de fa gairebé mig segle ens hem vist obligats a afrontar problemes globals (ecologia, globalització, ...) el que ha portat a l'aparició de **noves metodologies** fugint de la còmode però ineficaç unidisciplinarietat,

- per la disponibilitat de **potents eines de representació** (informàtica) que, degudament elaborats, fan assequible a tota la població coneixements complexos, impensables fa algunes dècades.

Cal determinar **la cúpula de la piràmide jeràrquica dels fenòmens territorials**, que son la base per a tots els altres. Les darreres relacions causa – efecte. Això és imprescindible **per a entendre tots els problemes "inexplicables" que ens apareixen cada dia**. En altres paraules, **conèixer els elements inercials del sistema territorial**.

Només amb això, s'evitarien les continues **frustracions** que s'originen de **no saber perquè succeeixen els errors, ni poder aprendre'n**.

MAB-Grindelwald (Schweiz) 1982

El problema del "**¿Què?**" i del "**¿Com?**". Sovint els problemes no els dóna el "**què es fa**" sinó que el "**com es fa**". Els creixents coneixements de la ciència i la tecnologia, i l'**experiència dels errors** si se saben analitzar, possibiliten recursos cada dia més sofisticats que permeten **minimitzar tant com es vulgui els impactes negatius** (només és qüestió d'intel·ligència i de preu). En l'altre extrem, la tecnologia aplicada barroerament sabem prou el que avui pot destruir en pocs dies i hores. Cal determinar i visualitzar les maneres barroeres avui en ús, i donar les **alternatives tecnològiques més desitjables**. Per aquest motiu és obligat l'**anàlisi** que es farà de moltes realitzacions que han generat polèmica social, ambiental i/o econòmica.

Des d'una perspectiva administrativa, és urgent entendre que el territori és un **afer essencialment interdepartamental, de coordinació, de concurrència i d'integració**, on cap sector pot quedar al marge, ni cap altre pot ser preeminent. No perquè això sigui un enunciat o una opció, sinó perquè **la trivialització dels problemes complexos mai permet la seva resolució satisfactòria**.

1 TERRITORI: VIVÈNCIA I QUALITAT DE VIDA, PATIMENT I DESESPERANÇA

La relació personal que tenim amb el territori

1) La immensa complexitat del fet territorial es viu a través de tres tipus de vivències

- el paisatge
- les relacions econòmiques
- les relacions socials i culturals

2) Aquest "edifici" de vivències es manté més o menys cohesionat depenent de la vinculació personal amb el territori, una vinculació que inclou lligams afectius. Aquests lligams són un factor essencial d'aquest edifici, el seu ciment.

3) Tots som sensibles a la realitat territorial.

La sensibilitat és un aspecte essencial de la personalitat. Madura a través de l'experiència, no s'adquireix únicament per contacte a casa, al carrer o a l'escola; la relació amb l'entorn també és important. Els coneixements científics també ajuden a canviar les actituds, però, sempre, tot ha de passar pel gresol de les vivències.

Malgrat els diversos graus de sensibilitat que tenim, la qualitat de l'entorn afecta tothom. En molts casos, l'alteració de l'entorn és viscuda com una agressió íntima. La reiteració d'aquestes situacions

i la manca de perspectives de millora són causa d'un **intens patiment personal**. Aquest patiment sovint és viscut en silenci i solitud, desesperançadament, i hipoteca l'acció de moltes persones. El seu efecte és una veritable catàstrofe social.

La majoria dels comportaments incívics tenen el seu origen en la **desvinculació, desafecte o inhibició personal causada per la degradació de l'entorn**. Paradoxalment, aquests comportaments perllonguen les condicions del malestar i del patiment de la població i disminueixen la qualitat de la nostra vida.

2 EL PERQUÈ DE TOT PLEGAT

L'experiència de la darrera legislatura demostra les enormes dificultats de canviar la manera com es planifiquen, construeixen i gestionen les grans infraestructures públiques.

"No al patí de casa meva"

Aquesta frase fa referència a l'actitud amb què sovint reaccionem quan es projecta la construcció d'una infraestructura pública incòmoda en el nostre entorn immediat.

En la majoria dels casos viscuts a Catalunya (presons, abocadors, TGV, carreteres, línies elèctriques, ...) aquest fenomen no es deu solament a una actitud insolidària. Aquesta reacció és, també, el resultat d'una reacció humana davant **la manera errònia amb que l'Administració pública enfoca la seva gestió**.

1) Manca de comprensió de la globalitat del territori

No és solament una mancança tècnica i científica, és, també, el resultat de la carència d'un projecte nacional, de la dependència de llargues dècades del poder espanyol... i ens afecta tots.

La conseqüència és que es planifica amb estretor d'horitzons, sectorialment i a curt termini, sovint sense tenir en compte la resta d'actuacions, ni les necessitats aspiracions de la població.

2) Incapacitat de consensuar un horitzó d'actuacions concretes amb el conjunt de forces polítiques i socials. Incapacitat de fer participar correctament a la població

No és solament la manca de voluntat, d'experiència, de recursos i procediments de participació (que podríem adaptar dels veïns del nord d'Europa més avançats); és, també, el resultat d'una política de mínims on la por a perdre vots a curt termini marca la presa de decisions. La planificació demana recursos tècnics i **procediments oberts, on s'estudiïn totes les possibles solucions**, com de polítiques de mires amples, generoses.

"No a la perversió de la participació ciutadana"

La població, en els seu conjunt, no pot tenir el coneixement tècnic per a trobar les solucions als reptes territorials i infraestructurals. Això correspon als tècnics experts treballant coordinadament.

Però la població ha de poder **escollir la solució** que cregui més convenient, d'entre les diferents **solucions presentades i raonades**.

En conseqüència son absurdes, fins i tot **perverses**, propostes de que els ciutadans aportin la solució de problemes del territori, que son problemes complexos, quan abans han fracassat els tècnics encarregats per l'Administració pública.

Quan les decisions polítiques no compten amb una base de vinculació la seva resolució resulta problemàtica i de conseqüències greus a mig termini. El pitjor dels preus és la dinàmica d'**inhibició** i **desafecte** que genera en la societat.

Les causes de la situació vénen de lluny. Tot seguit n'assenyelem les principals.

3) Procediments administratius inadequats. Dificultats per treballar conjuntament amb altres instàncies administratives i vicis en la convocatòria dels concursos tècnics

No hem estat capaços de rectificar la dinàmica heretada de l'administració franquista. gelosies, inseguretats i por. Els departaments afectats pels grans projectes es tanquen en ells mateixos i la informació no es contrasta ni es debat suficientment amb altres departaments ni instàncies científiques i tècniques.

Igualment, la convocatòria dels concursos públics per a la planificació i realització de l'obra pública és inadequada a causa del secretisme i de la **impossibilitats d'estudiar i contrastar moltes altres solucions possibles**. S'afavoreix l'amiguisme i el pagament de favors.

4) La reticència dels partits a aprovar i aplicar urgentment una llei que posi de manifest d'una forma clara i inequívoca les seves fonts de financiació

Els partits més grans es financien en bona mesura a partir de donacions legals però opaques – secretes- procedents de grans corporacions, empreses financeres i constructores.

La desaparició del secretisme no disminuirà les pressions, ni dependències, ni maneres d'entendre la política i la societat, però garantirà elevar la idoneïtat i qualitat dels projectes, la dels concursos públics, la seva transparència, i el procediment de selecció de la proposta guanyadora.

3 UN SALT QUALITATIU EN LA DEMOCRÀCIA ("El menor dels mals" enfront del "millor dels bens")

La desvinculació de la població amb la política és el preu que hem pagat per la dinàmica d'aquestes darreres dècades.

S'entén per "Política" la responsabilització del fet públic, no com a partidisme exclusiu, ni com a pura administració assèptica (l'exclusiva "Gestió" que es proposa avui). Sense un projecte polític previ, l'exclusiva "Gestió" o és un engany o serà un desastre.

Amb les actuals dades d'opinió del ciutadà a la mà sobre la política i els polítics, els polítics han d'acceptar que la situació posa els ciutadans en la tesitura d'haver d'escollir **no el millor dels polítics, sinò el menys dolent de tots ells!**

Per altra banda, els ciutadans hem d'acceptar que la situació es deu, també, a la **inhibició personal de la majoria**. Cal arremangar-se per canviar la situació participant i promovent associacions, grups d'opinió, de pressió i, aquells que ho creguin convenient, militant en els partits.

Pel que fa a les grans infraestructures públiques proposem un avenç cap a la democràcia participativa:

- Que no s'empregui cap més obra important sense disposar d'un pla **marc general d'infraestructures consensuat** al màxim
- Que els concursos tècnics per a projectes sectorials i parcials es convoquin de manera **oberta, transparent**, primant els **procediments interdisciplinars i interdepartamentals**

- Que en lloc de treure a concurs el projecte definitiu de la solució definida per l'Administració (sovint resultat d'**arbitrarietats com els interessos personals, el secretisme i l'amiguisme**) s'encarreguin uns avant-projectes de les dues o tres propostes més sòlides presentades
- Que **la participació de la població es garanteixi a través d'una votació** entre els corresponents dos o tres avant-projectes elaborats, previ un temps de debat
- Que el projecte definitiu, corresponent a la solució guanyadora, pugui integrar solucions i aspectes positius de les altres

Els costos d'aquests procediments, elevats, són, a mig termini, molt inferiors als de l'actual situació i poden reconduir la situació de **perplexitat, inhibició i patiment** de molts ciutadans respecte de la gestió política i la seva vinculació amb el territori, amb la terra.

La "**Democràcia participativa**" no és un "slogan" electoral, és una manera molt concreta de fer política.